

УДК 515.2:681.3

Волоха М.П., к.т.н., доцент, Волоха В.М., аспірант, Болдирєва Л.В., асистент

Національний авіаційний університет, м.Київ

ВПЛИВ СТУПЕНЯ КРИШІННЯ ГРУНТУ НА ЕНЕРГОВИТРАТИ ЗНАРЯДДА ЗУБЧАСТОГО ТИПУ

Відомо, що показники витрат енергії при обробці ґрунту головним чином визначаються характером напружено-деформованого стану створюваного робочим органом (РО) ґрунтообробного знаряддя [1].

Одним із типів РО, що заощаджують енергію є деформатори достатньо малої площі по відношенню до глибини обробітку [2], тобто зубчасті, адже їх проникнення у ґрунт носить характер ударного процесу.

Поряд з ним, як показують експериментальні дослідження, зуб з поперечним перерізом визначеної форми [3], забезпечуючи розподіл напружень розтягу у повздовжньому напрямку з одночасним стиском у поперечному, підвищує ефективність кришіння поверхневого шару ґрунту.

Кришіння ґрунту з поглядів класичної механіки - це процес перетворення маси M проби деякого об'єму брили ґрунту :

$$V = abv,$$

де a - глибина обробітку, м;

b - ширина захвату знаряддя, м;

v - відстань, яку проходить машина за одиницю часу, м,

у грудочки, близькі за формою, наприклад, до кулі чи куба.

Відповідно до гіпотези Ріттінгера [4] робота, яка витрачається на руйнування твердого тіла, пропорційнальна отриманій поверхні часточок. Тоді сумарна поверхня грудочок, утворених за одиницю часу при проході ґрунтообробної машини, буде дорівнювати:

Місце для формулы $S = abv \sum_{i=1}^n \frac{P_i}{d_i}$

де n - число фракцій;

P_i - частка відповідної фракції (%), d_i - середньозважене значення розміру грудочки у фракції).

Узагальнений закон Ребіндера [5] для визначення роботи при кришінні ґрунту має вигляд:

$$A = K_p S + K_v V$$

де K_p - питома поверхнева енергія;

K_v - коефіцієнт пропорційності, який залежить від твердості ґрунту, рівний за величиною об'ємній роботі деформації.

Виконавши необхідні перетворення запишемо:

$$A = \frac{K_p K_v}{4E} \sigma^2 \ln \xi$$

де $\xi = \frac{d_{cp}}{d_p}$ - ступінь кришіння ґрунту (d_p - початковий діаметр грудки,

d_{cp} - середній діаметр грудочки після розпушування);

σ , гс/см² - напруження (тимчасовий опір) ґрунту при стисканні;

E , Мпа - модуль пружності.

Отже, на витрати енергії при крипінні ґрунту РО зубчастого типу крім форми зуба впливають фізико-механічні властивості ґрунту, його початковий агрегатний стан та ступінь крипіння до заданого фракційного складу. Отримані залежності можна використовувати при визначенні енерговитрат для конкретних умов роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Панов А.И.* Нетрадиционные способы обработки почвы // Тракторы и сельскохозяйственные машины, № 12, 1998
2. *Зеленин А.И.* Основы разрушения грунтов механическими способами.- М.: Машиностроение, 1968
3. Патент на корисну модель № 47743 України, МПК В 08 В 9/00. Робочий орган (диск) ґрунтообробного знаряддя / *Юрчук В.П., Волоха М.П., Волоха В.М., Болдирєва Л.В.* (Україна); Національний авіаційний університет.- п 2009 08 002; заяв.29.07.2009; опубл.25.02.2010, Бюл.№4.-4с.
4. *Нагорный Н.П., Белоткач М.П.* Энергетическая оценка почвообрабатывающих орудий // Тракторы и сельхозмашины, № 7, 1980
5. *Рейбиндер П.А.* Физико-химическая механика.-М.: Знание, 1958.